

Oproep tot samenwerking en coherentie tussen beleidsniveaus om de reductie van de broeikasgasemissies van het gebouwenpark te versnellen

De federale en regionale sociaal-economische raden¹ werken regelmatig samen² aan vraagstukken die de verschillende beleidsniveaus aangaan. Dit is momenteel het geval voor de reductie van de uitstoot van broeikasgassen van de bouwsector. Met deze werkzaamheden willen de Raden bijdragen tot de verwezenlijking van de doelstellingen van de verschillende plannen ter zake op Belgisch (federaal en regionaal) en Europees niveau, nl. het [Plan voor Herstel en Veerkracht](#), het Nationaal Energie-Klimaatplan (NEKP), het proces van de [Green Deal](#) en de Europese strategie voor een renovatiegolf ([A Renovation Wave for Europe - greening our buildings, creating jobs, improving lives](#)).

De (sterke) reductie van de uitstoot van broeikasgassen van de bouwsector is immers een prioritaire uitdaging voor het bereiken van de klimaat- en milieudoelstellingen die tegen 2030 en 2050 voor België zijn vastgelegd. In ons land is de bouwsector verantwoordelijk voor bijna een vijfde van de totale broeikasgasemissies en voor bijna 30% van het energieverbruik³. Het bestaande gebouwenpark wordt gemiddeld gekenmerkt door zwakke energieprestaties. Los van de milieu-inzet, zou een energierenovatie van de gebouwen ook een antwoord bieden op andere maatschappelijke uitdagingen, zowel op economisch vlak (stimulering van de economische activiteit en banencreatie) als op sociaal gebied (de strijd tegen energiearmoede, verlaging van de energiefactuur van de huishoudens, verbetering van de hygiëne en het comfort, en het gunstig effect van die verbeteringen op de gezondheid, op de levenskwaliteit en op het leervermogen - een betere concentratie van de leerlingen bv. enz.).

Met deze gezamenlijke aanpak willen de Raden bijdragen tot een door hen gewenste positieve dynamiek van samenwerking tussen de verschillende beleidsniveaus op het vlak van energie en klimaat. Gelet op de versnipperde en complexe bevoegdheidsverdeling inzake energiebeleid (productie, transport en distributie van energie, tarifiering, rationeel energiegebruik...) tussen de regio's en het federale niveau, is het immers belangrijk zich ervan te verzekeren dat de maatregelen die op de verschillende beleidsniveaus worden genomen coherent zijn om een zo efficiënt mogelijk beleid tot stand te brengen.

In het kader van hun gemeenschappelijke advies van juni 2019 over het ontwerp van Nationaal Energie-Klimaatplan 2030 (NEKP) hadden de Raden al de nood aan een positieve dynamiek van

¹ Brupartners, CESE Wallonie, SERV en CRB

² De sociaal-economische raden van ons land hebben o.m. de navolgende bijdragen gepubliceerd: een [gemeenschappelijk advies over het NEKP](#), een [gemeenschappelijke verklaring over mobiliteit](#), een [gemeenschappelijke oproep m.b.t. de circulaire economie](#) en een [gemeenschappelijke verklaring voor een betere regelgeving](#).

³ Nationaal Energie- en Klimaatplan, pp.4-6.

interfederale samenwerking op het vlak van energie en klimaat onderstreept⁴, een oproep die ze vandaag herhalen.

Oproep tot samenwerking en coherentie tussen beleidsniveaus op het vlak van transversale thema's

Om de reductie van de broeikasgasemissies van het gebouwenpark te versnellen, is het belangrijk dat de verschillende beleidsniveaus samenwerken op het gebied van transversale thema's zoals de arbeidsmarkt en de opleiding, de fiscaliteit en de financiering. Voor die verschillende thema's zal zo coherent mogelijk moeten worden samengewerkt tussen de beleidsniveaus van ons land - wat op vandaag te weinig gebeurt - met respect voor de sociaal-economische kenmerken en voor de bevoegdheden van elke entiteit.

1.1 Arbeidsmarkt en opleiding

De renovatie en de vernieuwbouw van gebouwen bieden kansen om een beroep te doen op lokale arbeidskrachten en zo de economische activiteit en de banencreatie te stimuleren. Het is in dit kader belangrijk de circulariteit van de gebouwen, het gebruik van duurzame materialen en de korte ketens te bevorderen. Het is van cruciaal belang dat de nodige maatregelen worden genomen om ervoor te zorgen dat het multiplicatoreffect (in termen van privé-investeringen en banencreatie) van de investeringen in het kader van het interfederale herstel- en investeringsplan - waar de energierenovatie van het gebouwenpark volwaardig deel van uitmaakt – ten volle aan de Belgische bouwsector en aan de Belgische economie in haar geheel ten goede komt.

Voorts moet ervoor worden gezorgd dat de **beschikbaarheid van arbeidskrachten** in de bouwsector voldoende groot is om te zorgen voor de benodigde versnelling van de renovatiegolf. Dit is uiterst relevant, omdat er nu al grote tekorten worden genoteerd. Daarom moet de strategie van energierenovatie van gebouwen hand in hand gaan met een integraal beleid dat de arbeidsintensiteit van renovaties kan verlagen (door robotisering, collectieve projecten en arbeidsbesparende innovaties zoals prefabelementen, BIM enz.) en met een toekomstgerichte arbeidsmarktstrategie om de nood aan extra arbeidskrachten in te vullen. Er moeten inspanningen worden geleverd op het vlak van **scholing en opleiding van gekwalificeerde werknemers**, inclusief op het vlak van het ontdekken en aanleren van de beroepen binnen de bedrijven (met name voor mensen die momenteel ver van de arbeidsmarkt staan), om ervoor te zorgen dat bedrijven voldoende arbeidskrachten met de vereiste kwalificaties kunnen aanwerven om in te spelen op de groeiende vraag die de sector de komende jaren verwacht als gevolg van de relancemaatregelen en de ambitieuze strategieën voor de renovatie van gebouwen. Voorts moeten de resterende belemmeringen voor de **interregionale mobiliteit van bouwprofessionals** in de bouwsector in kaart worden gebracht en moet worden nagedacht over manieren om deze mobiliteit verder te bevorderen, met inachtneming van de bestaande regels in de verschillende regio's (waaronder de regels inzake de toegang tot het beroep).

⁴ Centrale Raad voor het Bedrijfsleven & al. (2019), Ontwerp van Nationaal Energie-Klimaatplan 2030 (NEKP), [CRB 2019-1100](#).

De bouwsector doet vandaag deels een beroep op **buitenlandse arbeidskrachten**. Onder impuls van het Europese energie- en klimaatbeleid zal er in de toekomst vanuit de andere Europese landen veel vraag zijn naar die arbeidskrachten, waardoor België wel eens minder gemakkelijk een beroep erop zou kunnen doen. Parallel met de ontwikkeling van de lokale werkgelegenheid moet worden nagedacht over de rol die buitenlandse arbeidskrachten de komende jaren kunnen vervullen en over de meest adequate manier om sociale dumping en sociale fraude te bestrijden. In ieder geval moet men er zich van verzekeren dat de buitenlandse arbeidskrachten en ondernemingen aan dezelfde regelgeving worden onderworpen als de Belgische werknemers en bedrijven.

1.2 Overheidsopdrachten

Ook de openbare sector heeft een belangrijke rol om te investeren in de renovatie van de overheidsgebouwen (en zelfs bij de sloop en wederopbouw ervan als renovatie niet mogelijk is) en zoveel mogelijk waarde te creëren voor de Belgische samenleving en economie⁵ (bv. door aandacht te hebben voor energie-efficiëntie, circulariteit, lokale synergieën...). De overheden hebben ook een belangrijke voorbeeldfunctie.

Het is dan ook van cruciaal belang dat maatregelen worden genomen opdat de overheidsopdrachten de lokale economische activiteit en werkgelegenheid zo goed mogelijk en duurzaam ondersteunen. Dat kan door gebruik te maken van gepaste gunningscriteria en -procedures:

- in de bestekken clausules opnemen m.b.t. de naleving van de regelgeving inzake sociaal en arbeidsrecht om illegale praktijken die tot sociale dumping leiden te vermijden;
- in de bestekken bijkomende (ethische, milieu- of sociale) clausules opnemen op voorwaarde dat die clausules niet leiden tot oneerlijke concurrentie en zoveel als mogelijk positief bijdragen aan de activiteit van de ondernemingen en de werkgelegenheid in België.

1.3 Fiscaliteit en financiering

Gelet op de complexe verdeling van de institutionele bevoegdheden in deze materie ondersteunen de Raden het (in het Nationaal Energie- en Klimaatplan aangekondigde) initiatief van de federale regering en de regionale regeringen om in 2021 samen **een analyse voor een energie- en milieufiscaliteit** te maken.

Er moet snel werk worden gemaakt van de identificatie en tenuitvoerlegging van fiscale maatregelen (met name in de bouwsector) die het halen van de voor België vastgelegde klimaat- en milieudoelstellingen bevorderen en de sociaal-economische aspecten in aanmerking nemen. Deze maatregelen moeten samenhangend zijn en worden gecoördineerd tussen de verschillende beleidsniveaus en geografische zones⁶, maar ze moeten ook coherent zijn met de regelgevende en economische instrumenten die elders zullen worden ingevoerd.

Schadelijke (sociale en economische) effecten voor de vastgoedsector en het bouwbedrijf, en voor kwetsbare gezinnen, moeten worden vermeden (het gaat bv. om bruuske prijswijzigingen op de

⁵ Uit cijfers blijkt dat op dit moment 42% van de overheidsaankopen in het buitenland gebeurt. Dit is beduidend meer dan in vergelijkbare kleine landen zoals Nederland (21%) of Oostenrijk (29%).

⁶ Aangezien inzake onroerende fiscaliteit (bv. op het vlak van de onroerende voorheffing) subregionale verschillen kunnen worden waargenomen (tussen provincies, gemeenten en zelfs wijken).

markten van zowel huur- als koopwoningen die een crisis op die markten kunnen veroorzaken). Deze strategie moet ook ingebed zijn in het bredere woon- en armoedebeleid en coherent zijn met de energie- en nettarifering en met de subsidie strategie. De fiscale herziening mag ook geen bevolkingsbewegingen tussen de regio's teweegbrengen.

De herziening van de fiscaliteit moet deel uitmaken van een bredere discussie onder andere over de reductie van de uitstoot van broeikasgassen van het gebouwenpark en de financiering van de renovatiewerken van de privé- en de openbare sector, waarbij de verschillende overheden worden betrokken en waarin de door de federale regering en de deeltentiteiten overwogen maatregelen worden meegenomen. Onder meer de navolgende vragen moeten worden onderzocht: hoe kan de toegang tot financiering van energierenovatiewerken worden gefaciliteerd voor particulieren en voor de tertiaire sector? Hoe kunnen de Europese financieringsmogelijkheden ten volle worden benut? Hoe kan een stabiel en duidelijk investeringskader worden gecreëerd dat investeren in de energierenovatie van gebouwen aanmoedigt? Hoe kan inspiratie geput worden uit de beste regionale praktijken om renovatie voor particulieren en voor de tertiaire sector te bevorderen?

1.4 Verzameling en gebruik van data

De geaggregeerde data over gebouwen, hun uitstoot en hun energieverbruik (in het bijzonder van energievormen die niet via een leidingnetwerk verdeeld worden zoals stookolie en hout) moeten dringend worden verbeterd om het beleid in dit domein beter te kunnen voorbereiden. Dit vereist meer open data, een snellere en kwaliteitsvollere informatiedoorstroming tussen de entiteiten, een grotere transparantie en een sterker analysevermogen. Naast andere tools om gedragsverandering te realiseren, zoals nudging, kan een beter zicht van burgers en bedrijven op hun energiegegevens ook helpen om de twijfels weg te werken om aan een renovatietraject te beginnen.

Een gemeenschappelijk advies over de stimulering van renovatie bij mede-eigendommen en eigenaars-verhuurders

De verschillende Raden delen mee dat ze ook al samen hebben nagedacht over pistes om de renovatie van mede-eigendommen en van woningen van eigenaars-verhuurders te stimuleren. Ondanks het aandeel van dit type gebouwen in het Belgische vastgoedpark is de renovatie ervan nog altijd weinig aanwezig in de verschillende renovatiestrategieën, met name omdat dit type renovatie met veel hinderpalen af te rekenen heeft. Het voornemen van de Raden is daarover een gemeenschappelijk advies uit te brengen.

Kennis en goede praktijken delen

De Raden achten het belangrijk de kennis en de goede praktijken uit te wisselen tussen de regio's. Zeker in het kader van het beter stimuleren van renovatie is het noodzakelijk om goede voorbeelden en beleidsvoorstellen te bestuderen die de renovatiegolf versnellen. De Raden zijn overeengekomen om de uitwisseling van in de verschillende regio's bestaande informatie en goede praktijken te versterken opdat ze elkaar wederzijds kunnen inspireren. Daartoe overwegen de Raden webinars te organiseren tijdens welke geselecteerde goede praktijken zouden worden gepresenteerd. Deze webinars zouden het ook mogelijk maken gedachtewisselingen over die goede praktijken tussen de betrokken actoren te bevorderen.

We houden u zeker op de hoogte van het verloop van onze werkzaamheden.

Met de meeste hoogachting,

B. BAYENET
Voorzitter van de Centrale
Raad voor het Bedrijfsleven

P. PALSTERMAN
Voorzitter van
Brupartners

A. VERMORGEN
Voorzitter van de Sociaal-Economische
Raad van Vlaanderen

J.-F. TAMELLINI
Voorzitter van de
CESE Wallonie